

Behold PSD192 phono-voorversterker

NIEUWE HORIZONTEN...

De jonge Duitse fabrikant Behold heeft haar sporen verdiend in de wereld van de datacommunicatie. Maar men heeft, niet zo gek, wat met muziek. Vanuit die digitale invalshoek hebben de mensen van Behold bij muziekweergave ook naar nieuwe oplossingen gezocht. Daarbij schuwt men niet de implementatie van digitale technieken: zie hun website voor een bijna complete modulaire digitale weergaveketen.

In typisch analoge terreinen als de signaalversterking van pickup-elementen heeft Behold niet op de (S)Tom (S)Tom willen varen. De Behold PSD 192 phono-voorversterker (getest in de versie zonder motorcontrole voor draaitafels) is weliswaar niet de eerste poging om pickup-signalen in het digitale terrein te corrigeren. Cleaudio's Peter Suchy was er ook al mee bezig, in de vorm van een in de headshell geïncorporeerde phono-voorversterker. Een vergelijkbare opzet komen we bij Behold tegen: de MCA768.

De Behold PSD 192 doet bijna hetzelfde maar dan vanuit een keurig kastje met bescheiden afmetingen. Het voorfront heeft drie kleine knopjes en een ledje. De achterkant heeft naast de gebruikelijke analoge in- en uitgang een digitale SPDIF uitgang, een TOS-link optische digitale uitgang, een USB connector, een RS232 aansluiting en een 230V AC netaansluiting.

RIAA Anders...

De binnenkant laat zien dat we toch wel te maken hebben met een heel bijzonder ontwerp dat zijns gelijke niet kent. De voeding is alleen al heel bijzonder, Ballmann c.s. kiezen voor een eigen ontwikkelde schakelvoeding. De voedingslijnen zijn niet alleen totaal bromvrij, hebben een lage inwendige weerstand, maar er is ook geen spoor van HF-resten te vinden. De Behold crew weet duidelijk waar ze mee bezig is. Het analoge pick-upsignaal wordt versterkt door een hoogwaardig IC, de vaker toegepaste AD 797. Dit IC kan middels een tweetal kleine muizenkлавiertjes worden ingesteld: de versterking loopt van 33dB tot 71,6dB, een heel breed scala. Ook de afsluitweerstand en capaciteit kunnen aangepast worden aan een groot aantal moderne, maar ook historische pickup elementen. De ontwerper van de PSD192, Ing. Ralf Ballmann, kiest er dan voor om verder te gaan in het digitale vlak. Letterlijk nieuwe wegen! Een precieze 24 bit/192kHz AD-converter zet de versterkte analoge informatie om in een digitale datastroom. Deze digitale datastroom wordt dan bewerkt volgens de RIAA-curve. Daarnaast zijn vast geprogrammeerd een achttal andere curven uit het pre-RIAA tijdperk, die opgeroepen kunnen worden met één van de knopjes aan de voorkant. Via de USB aansluiting kan er vanaf een computer voor de echte doorzetters nog een groot aantal bestaande of eigen correcties worden ingevoerd middels bijgeleverde aanwijzingen.

Ultieme oplossing voor verzamelaars van historisch plaatmateriaal

Platenverzamelaars van historische opnames met al hun verschillende correcties kunnen hun hart met de Behold PS192 ophalen. Maar ook de professionele wereld zou niet zonder een dergelijk precisie-instrument moeten

willen werken. Ik krijg tranen in mijn ogen als ik soms het resultaat van hun 'verdoelingen' hoor. Die bloedmooie jaren-50-mono-opname, waarvan de originele band in de prullenbak ligt, werd ooit gesneden met een RCA33 mono curve. Vanaf de LP wordt dit muzikale historische erfgoed gedigitaliseerd met als bron een Technics SL 1200 disco draaitafel met Stanton backtracking platenploeger. Niks mis mee voor de discotheek, maar totaal ongeschikt voor dit soort reconstructiewerkzaamheden. Het is alsof een schilderijenrestaurateur de bodem van een cocacola-fles als vergrootglas gebruikt. Wat er daarna gebeurt, laat zich raden. In de kast lag nog een Tempofoon phonotrapje uit de zestiger jaren. Weg unieke kwaliteit van de oorspronkelijke opname.

Mooi of correct...

Want dat is het waar het, naar mijn bescheiden mening, in Hifi omgaat: de verliesvrije reproductie van het origineel. Ik weet dat ik in dezen tot een minderheid behoor. Mijn uiteindelijke doel is niet het nastreven van een mooie 'Sound' of een diepe 'Stage' maar een correcte weergave met alle beperkingen van dien. Natuurlijk is muziek luisteren een heel persoonlijke beleving, maar ik probeer altijd te voorkomen dat voor mij muziekweergave onderhavig wordt aan pimaire smaakervaringen, te vergelijken met het kiezen van wijn. Ik gun overigens iedereen zijn 'Hubert Duiker ervaringen': "deze wijn met zijn dieprode kleur heeft een fluwelige smaak met een vleugje vanille en vooral veel bosbessen, de afdrank blijft lang aan je gehemelte plakken." Sommige recensies in ons vak hebben een vergelijkbare inhoud. Leuk voor de argeloze lezer, maar

Maar Bert Oling: digitaal kan toch nooit goed zijn? Deze mening, vaak van enige kennis gespeend, hoor ik en lees ik nog elke dag. Zelfs vakmensen hoor ik het debiteren. Op een High End beurs bij onze oosterburen demonstreerde een fabrikant mooie analoge spullen. Hij zette zich af tegen de voortschrijdende digitalisering in ons vak met de kernachtige uitspraak. Vertaald: "Je kunt van gehakt geen entrecote meer maken..." Hij draaide LP's, waarvoor hij een compliment verdiende. Maar dat bijna de helft van de platencollectie, die hij voor de demonstratie gebruikte, afkomstig was van een digitale master ontging hem blijkbaar volledig. Elk vakgebied heeft nu eenmaal zijn eigen folklore, moet kunnen, nietwaar?

nietszeggend als bovenstaande wijnomschrijving. In een andere omstandigheid kan er een totaal afwijkend beeld ontstaan.

Diepteonderzoek...

De Behold PSD 192 heeft lang bij mij gelogeed, zeker gezien alle faciliteiten geen overbodige luxe. De eerste periode heb ik hem gebruikt als 'gewone' phono-voorversterker in mijn standaard installatie. Naast mijn Dynacoustic LS 5/12 luidsprekers heb ik ook de hulp ingeroepen van de Quad ESL 988 elektrostaat. Het moet gezegd worden, het volledig ontbreken van enige vorm van achtergrondruis of brom, behalve die van de plaat zelf, is een heel bijzondere ervaring. Het is net of de micro-informatie nog een paar lagen dieper ligt. Ik zal een poging doen om te beschrijven wat er gebeurt aan de hand van een legendarische opname uit de befaamde MPS collectie. De pianist Friedrich Gulda heeft voor dit label naast werken van Bach (WTC I en II), zijn eigen Jazz, de Préludes (Livres I en II) van Claude Debussy opgenomen. Deze zeldzame opname is dankzij het internet weer sinds een paar jaar in mijn bezit. De opnamelocatie is de privé-studio van Helmuth Brunner Schwer in het Duitse Villingen. Deze man was eigenaar van het SABA concern. Hij wist vele grote muzikanten naar zijn optrekje te krijgen, o.a. Oscar Peterson, the Swingle Singers. In zijn studioruimte stond een mooie vleugel. Het bijzondere van deze opnames is niet alleen de locatie, maar ook de gebruikte opnametechniek. Het gaat in dit kader te ver om in te gaan op die techniek, maar de droge akoestiek gekoppeld aan een close-mike benadering onthult ongekende muzikale landschappen. De Préludes van Debussy zijn impressionistische miniaturen bij uitstek. De titels van de deeltjes zeggen al heel veel: 'Voiles' of 'Le vent dans la plaine'. Heel veel kleur, bijzondere harmonieën. Alle grote pianisten hebben het werk op de plaat gezet. Toch waag ik het te betwijfelen of er één pianist is geweest die zoveel zorg heeft besteed aan de frasering, het pedaalgebruik. Door de droge akoestiek en de directe opname is een en ander haarfijn te volgen. Met de partituur meelezend, kom je dieper in de muziek dan ooit. Met de PSD192 als belangrijkste schakel tussen VandenHul 'Kondor' en mijn voorversterker kwamen al die dimensies en klankkleuren nog preciezer over het voetlicht: de componist speelde in mijn kamer, kaarslicht, een begeleidende Marc de Bourgogne streelde mijn gehemelte (toch een beetje 'Hubert Duiker ervaring' Bert, red.). De precisie zorgde er eveneens voor dat het wat overdreven links (bassen) rechts (hogetonen) karakter van de opname werd gehomogeniseerd tot een gesloten front. Overigens was die precisie ook heel goed vast te stellen bij moderne opnames. Waarschijnlijk voorkomt deze digitale methode van correctie een aantal tekortkomingen van traditionele analoge filtermethoden.

Pre-RIAA

In een latere fase van de testperiode heb ik de Behold PS192 gebruikt als phono-voorversterker voor bijzondere historische opnames. In mijn vriendenkring ben ik op

zoek gegaan naar pre-RIAA opnames. Ik heb me beperkt tot het LP tijdperk. Als bron diende een mono element uit de MicroBenz familie in een Clearaudio draaitafel. De ingebakken correcties van de PSD192 dekten op één LP na alle te spelen LP's. Het werd een leerrijke ervaring voor alle bij de luistertest betrokkenen. Leerrijk omdat lang niet altijd de juiste correctie ook het 'mooi' werd gevonden. De frictie tussen 'mooi' en 'correct' kwam vaak boven water. Tolerant als we waren, stelden we vast dat iedereen natuurlijk zelf moet weten hoe hij naar muziek wenst te luisteren – een hifi-politie is ons vreemd – , maar dat het toch heel wenselijk is om het origineel echt eens gehoord te hebben. Een voorbeeld: De beroemde pianist Walter Gieseking nam in 1954 in de EMI studio's het complete pianowerk van Maurice Ravel op. Deze mono dubbel LP werd opgenomen met de Columbia LP M33 correctie. Het verschil met de RIAA correctie is subtiel maar duidelijk hoorbaar. De weergave van de pianosuite 'Le Tombeau de Couperin' liet meer vleugel en minder bijgeluiden horen. De pianotoon was pregnanter zonder scherp te worden. Iedereen vond dit een muzikale winst. Maar er was ook een slecht voorbeeld. Een Decca London opname uit dezelfde periode met Mahler's 'Das Lied von der Erde' was niet echt een genoegen om naar te luisteren toen we de juiste correctie gebruikten. De strijkers werden kaal, de stem van Kathleen Ferrier kreeg een onaangenaam randje. Bij een aantal andere opnames kwamen we tot vergelijkbare ervaringen. Het moet wel gezegd worden dat nadat we, na een aantal luistersessies, terugkeerden naar modernere opnames, we allen vaststelden dat er in de loop van de tijd toch wel erg veel kwaliteit werd gewonnen. Dit ondanks de in sommige kringen vastgebakken mening dat het vroeger allemaal veel beter was. Maar misschien komen dat soort muziekliefhebbers te weinig in aanraking met levende muziek.

Voor wie?

De Behold PSD192 heeft veel aan boord. Voor de 'gewone' muziekliefhebber met een topklasse element en draaitafel de zekerheid dat wat je erin stopt er in elk geval weer precies zo uitkomt. Voor de muziekverzamelaar met een historische collectie de unieke mogelijkheid om zijn pre-RIAA tijdperk platen eens correct te kunnen afspelen en ze tegelijkertijd op te kunnen slaan. Voor de restauratiestudio is de PSD192 een verplicht nummer zeker gezien zijn on-eindige instellingsmogelijkheden. Ik hoop dat ik dan meer verdoelingen krijg van uniek historisch materiaal dat echt op een correcte manier is vastgelegd. Heb ik nog wensen? Natuurlijk wel. Ik zou me een professionele uitvoering van de PSD 192 kunnen voorstellen met gebalanceerde ingangen en dubbele AES/EBU digitale uitgangen of een andere digitale norm (DSD?) die volledig recht doet aan de unieke data kwaliteiten van deze manier van phono-voorversterking. Wordt vervolgd.

fabrikant: Behold-High End (D) (www.behold-highend.de)
 importeur: RA-Vision (www.RA-Vision.nl)

